

Lepszy model:
dziel się i rządź**24****Zawód: wyrocznia**
Wróg nr 1: głupota**14****6 FOKUS****ECHA POLSKIE****12 Pedofile w sutannach.**
Kryzys wiary nad Wisłą**O TYM MÓWI ŚWIAT****14 Algorytmy nowych wojen.**
Wiedzą o nas wszystko
- ostrzega Yuval Noah Harari**20 Zemsta geografii.**
Robert D. Kaplan
o powrocie epoki imperiów**Narodziny gwiazdy?**
Nie wśród naukowców!**32****24 Koniec kapitalizmu?**
Jeremy Rifkin: „Neoliberalizm
przegra z cyfryzacją”**28 Człowiek za 100 lat.**
Ładnie będziemy wyglądali**32 Grupa trzymająca kosmos.**
Sabine Hossenfelder
demaskuje fizyków**PROFILE****36 O nich się mówi:**
Chrissy Teigen,
Meng Wanzhou,
Michael Cohen**LUDZIE****38 Benedykt XVI.**
Dubler w Watykanie?**42 Joseph Zen.**
Chiński kardynał oskarża
Franciszka**44 Jan Karbaat.**
Ginekolog umarł, ale nie całkiem...**48****Pretty Sezon**
Rozmieniona
na odcinki**50****Aktorski klan**
Z dziadka
na dziadka**20****Od imigracji**
nie ma wakacji**36****Zrozumieć
brexit i...
dojrzeć**

„Zimna wojna”
grzeje Europę

58

- 46 **Brat Florent z Beninu.**
Bonifrater w roli czarownika
- 48 **Julia Roberts.** Serialowy debiut
- 50 **Michael Douglas.** Nie „stary”,
tylko „prawie nieśmiertelny”
- 54 **Rowan Atkinson.**
Jaś Fasola walczy
o prawo do śmiechu
- 58 **Paweł Pawlikowski.**
Kiedyś to ludzie
umieli kochać...
- 60 **Agnieszka Holland.**
Warto kręcić
w imię prawdy
- 64 **Lars von Trier.**
Dobrana para
– ja i moja depresja
- 68 **Mark Knopfler.**
Jaki tam ze mnie muzyk?
- 72 **Isabel Allende.** Straszne
rodziny w strasznych
mieszkaniach
- 76 **Jamie Oliver.**
Fast foody dostaną w kuchnię

Poważne kłopoty
z Dire Straits

68

Gotuj broń!
I walcz o dobry smak

76

HISTORIA

- 80 **O pochodzeniu Mojżesza.**
Kto mu przypawił rogi?
- 84 **Papieżycza Joanna.** Fake news
z mroków średniowiecza
- 86 **Piero della Francesca.**
Geniusz małej Toskanii
- 90 **Święta ekstaza.**
Jak osiągnąć szczyty boskości

KOMPAS

- 94 **W polarnym kręgu.**
Przybrana ojczyzna Mikołaja
- 98 **Ziemia Święta na święta.**
Do Betlejem wyjeżdżajcie

86

► **Mistrz z prowincji**
Wzgardzony przez
florencie salony

98

► **Kraj podziałów**
Trzy religie, trzy
morza, dwie stolice

54

► **Nowy Bond?**
To nie błąd!

PASZPORTY
POLITYKI
2 0 1 8

Poznaj sylwetki i twórczość nominowanych
do Paszportów POLITYKI 2018:

polityka.pl/paszporty

#PaszportyPolityki

- literatura • sztuki wizualne
- teatr • kultura cyfrowa
- muzyka poważna • film
- muzyka popularna

Główni Partnerzy Paszportów POLITYKI 2018

Partnerzy Paszportów POLITYKI 2018

Partner kategorii
Literatura

Partner kategorii
Film

Partner kategorii
Teatr

Partner kategorii
Sztuki Wizualne

Partner kategorii
Kultura Cyfrowa

Partner kategorii
Muzyka Popularna

A man dressed as Santa Claus, wearing a red suit with white trim, a red hat with a white pom-pom, and a white beard, is running a marathon. He is wearing glasses and a race bib. A large, fluffy golden retriever is running alongside him. The background is a blurred beach scene with waves and a sandy shore.

*Zdrowych
spokojnych i rodzinnych
Świąt życzy redakcja
FORUM.*

*A w Nowym Roku
wspaniałego startu
i imponującego
finiszu!*

◀ **PRISZTINA.** Święty Mikołaj był widziany w tym roku z pieskiem wśród uczestników biegu charytatywnego.

◀ **SOFIA.** Mikołaj szalał na skuterze przed soborem św. Aleksandra Newskiego.

◀ **TOKIO.** W Sunshine Aquarium święty pokazał, że troszczy się także o morskie stworzenia. Dostrzeżono go wśród płaszczyk.

Czarny scenariusz

Czy oskarżenia o pedofilię pod adresem księdza Henryka Jankowskiego oraz niebywały sukces filmu „Kler” sprawią, że Polacy odwrócą się od wiary? – zastanawia się francuska prasa

Już pierwsza scena nocnej popijawy z udziałem księży robi piorunujące wrażenie. „Kler” nie oszczędza nikogo i najwyraźniej trafia w sedno. W ciągu półtora miesiąca wyświetlania najnowszy film Wojciecha Smarzowskiego obejrzało ponad pięć milionów widzów. To jeden z największych sukcesów polskiego kina po upadku komunizmu – podkreśla Clément Daniez, autor reportażu o polskiej religijności w tygodniku „L'Express”. Zdaniem francuskiego dziennikarza ten sukces nie spadł z nieba. „Polski Kościół nie jest już tak nietykalny jak przed śmiercią swojego herosa, papieża Jana Pawła II, w 2005 roku” – zauważa.

Lękajcie się

7 października, krótko po premierze „Kleru”, ulicami Warszawy przeszedł pierwszy marsz przeciw pedofili w polskim Kościele. Kilka set osób protestowało pod hasłem „Ręce precz od dzieci”. Jeden z plakatów ukazywał mapę kościelnej pedofilii w Polsce. Czarnymi krzyżykami zaznaczono miejscowości, gdzie miało dochodzić do seksualnego

wykorzystywania dzieci przez księży. Ta manifestacja i sukces „Kleru” doprowadziły do gwałtownego wzrostu liczby zgłoszeń podobnych przypadków. – Od premiery trzysta osób zgłosiło się do nas, aby opowiedzieć swoją historię – opowiada w rozmowie z francuskim tygodnikiem Marek Lisiński, prezes Fundacji „Nie lękajcie się”.

Ten pięćdziesięcioletni szklarz w dzieciństwie został wykorzystany przez księdza pedofila, a dziś pomaga innym ofiarom. Smarzowski konsultował się z nim w trakcie prac nad scenariuszem. – Wszystkie sceny dotyczące pedofilii są zainspirowane faktami – zapewnia Lisiński. Jak mówi, pierwszy kontakt z jego fundacją ma często postać krótkiego e-maila: „Jestem ofiarą księdza pedofila”. Pracownicy starają się podtrzymać

kontakt. Zapewniają ofiarę, że może im zaufać, i zachęcają do rozmowy bezpośredniej lub telefonicznej. Potem udzielają porad. – Tłumacząc moim rozmówcom, że nie są sami, a to, co im się przydarzyło, nie jest ich winą. Ja sam wciąż chodzę do psychiatry, bo mały Mareczek we mnie czuje się winny z powodu tego, co się stało – mówi Lisiński.

Trzysta zgłoszeń w ostatnich tygodniach to istna lawina. Tyle osób odezwało się do fundacji w ciągu pierwszych pięciu lat jej istnienia. Jednak Lisiński i inni rozmówcy francuskiego tygodnika są przekonani, że to zaledwie wierzchołek góry lodowej. – Nie ma powodu sądzić, że Polska różni się od Niemiec czy Stanów Zjednoczonych. Znamy tylko garść przypadków. Niechybnie było ich więcej – mówi Misza Tomaszewski, redaktor naczelny internetowego magazynu „Kontakt” powiązanego z Klubem Inteligencji Katolickiej.

Marcin Pręciszewski, prezes Katolickiej Agencji Informacyjnej powołanej w 1993 roku przez episkopat, wątpi jednak, żeby skala nieprawidłowości była równie wielka jak w innych krajach. Przypomina, że w czasach komunizmu Kościół w Polsce nie prowadził szkół z internatem. – A rewolucja seksualna, która ośmieliła niektórych pedofilów, nastąpiła w Polsce z opóźnieniem – przekonuje w rozmowie z tygodnikiem „L’Express”.

Polscy biskupi, którzy w większości nabrali wody w usta po premierze „Kleru”, oficjalnie wypowiedzieli się dopiero 19 listopada. Konferencja Episkopatu Polski przeprosiła „Boga, ofiary wykorzystania, ich rodziny i wspólnotę Kościoła za wszystkie krzywdy wyrządzone dzieciom i ludziom młodym oraz ich bliskim przez duchownych”. W każdej diecezji został wyznaczony delegat upoważniony do przyjmowania zgłoszeń o wykorzystaniu seksualnym małoletnich i zobowiązany pomagać ofiarom. Czy te słowa przeprosin i gwarancje ze strony duchowieństwa będą wystarczające? Można mieć wątpliwości, bo na jaw wychodzi coraz

więcej przypadków nieprawidłowości i nadużyć.

W październiku szeroko komentowano wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, który przyznał milion złotych zadośćuczynienia i dożywotnią rentę ofierze księdza pedofila. Potem głośno było o proboszczu z warmińskiej wsi, któremu pozwalano przez lata pełnić obowiązki duszpasterskie, choć ma na koncie odsiadkę za napaść seksualną na 17-letnią dziewczynę w Stanach Zjednoczonych. Wreszcie pojawiły się doniesienia o pedo-

Trzydzieć lat po śmierci papieża Polaka Kościół przestał być nietykalny

filskich praktykach księdza Henryka Jankowskiego, kapelana Solidarności, mającego w Gdańsku swój pomnik i skwer swojego imienia.

W ostatnich latach około 27 proc. Polaków deklaroowało, że ma „złe” lub „bardzo złe” zdanie o rodzimym Kościele – przypomina Daniez. Szeregi antyklerykałów utrzymywały się na względnie stabilnym poziomie. Jednak tuż po premierze „Kleru” odsetek negatywnych opinii wzrósł o dziesięć punktów procentowych. – Próg krytyczny został przekroczony – potwierdza w rozmowie z „L’Express” teolog Stanisław Obirek, były jezuita, który sam w dzieciństwie padł ofiarą molestowania przez księdza. – Już w 2013 roku wyszła książka „Lękajcie się” napisana przez holenderskiego dziennikarza Ekke Overbeeka. Mieliśmy też skandal związany z osobą polskiego nuncjusza na Dominikanie Józefa Wesołowskiego, oskarżonego o pedofilię. Polski Kościół i jego kapłani byli nietykalni, jednak sukces „Kleru” pokazuje, że obecnie już tak nie jest.

Co charakterystyczne, ten bardzo nagłośniony film nie wywołał już tak gwałtownej fali sprzeciwu, jak ubiegłoroczna premiera spektaklu „Klątwa” w warszawskim Tatrze Powszechnym – podkreśla Daniez. W tej inscenizacji, opartej na motywach sztuki Stanisława Wyspiań-

skiego, zamieszczono cały szereg szokujących epizodów. Widzowie mogą zobaczyć choćby scenę seksu oralnego z figurą Jana Pawła II z doczepionym sterczącym sztucznym penisem. Ten sam posąg polskiego papieża, ozdobiony tabliczką „obrońca pedofilów”, zawisa następnie na strycku. „Przez kilka tygodni fundamentalni katolicy i ultranacjonałści demonstrowali przed teatrem, aby potępić bluźnierczą sztukę, która szkaluje Polskę” – przypomina autor artykułu w „L’Express”.

– Wszyscy pracownicy otrzymywali pogroźki. Największy protest zgromadził ponad dwa tysiące osób i był ochraniający przez trzystu policjantów. Przed teatrem wylano żrący płyn, ale obeszło się bez ofiar. Na wszelki wypadek zainstalowaliśmy w naszej placówce wykrywacz metalu – relacjonuje w rozmowie z francuskim tygodnikiem Mateusz Węgrzyn, rzecznik prasowy Teatru Powszechnego. Te zabezpieczenia mogą się okazać przydatne przy okazji kolejnych ośmiu spektakli na początku przyszłego roku – zaznacza Daniez.

Ta ostatnia niedziela

Czy Kościół może utracić wpływy w Polsce, tym bardziej że wielu Polakom nie podobają się jego bliskie związki z rządzącą konserwatywną prawicą? – zastanawia się francuski reporter. – Kościół pozostaje pluralistyczny, a przejście do demokracji nie wywołało procesu sekularyzacji porównywalnego do tego, co obserwujemy w Europie Zachodniej – uważa Pręciszewski. A jednak z badań przeprowadzonych w czerwcu wynika, że w Polsce istnieje wyraźny rozróżnienie pokoleniowe. W niedzielnych mszach uczestniczy regularnie 55 proc. osób powyżej czterdziestego roku życia i zaledwie 26 proc. przedstawiciele młodszej generacji. „Ta różnica 29 punktów procentowych za jednego pokolenia to najwyższy taki wskaźnik na świecie” – czytamy w „L’Express”. Wnioski każdy może wyciągnąć sam.

NA PODST. L’EXPRESS